

**KONKURSY PRZEDMIOTOWE MKO
DLA UCZNIÓW WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO
W ROKU SZKOLNYM 2023/2024
PROGRAM MERYTORYCZNY PRZEDMIOTOWEGO
KONKURSU HISTORYCZNEGO
DLA UCZNIÓW SZKÓŁ PODSTAWOWYCH**

I. CELE KONKURSU

1. Promowanie nauki historii i popularyzacja wiedzy historycznej.
2. Wspomaganie motywacji i rozwoju uczniów wybitnie zdolnych.
3. Zapewnienie zainteresowanym uczniom możliwości zmierzenia się z nowymi wyzwaniami edukacyjnymi na poziomie ponadprogramowym, w tym lekturą tekstów popularnonaukowych oraz tworzeniem wypowiedzi argumentacyjnej.
4. Kształcenie umiejętności krytycznego myślenia historycznego oraz wykorzystywania wiedzy historycznej w praktyce, w tym w sytuacjach nietypowych.
5. Wdrażanie uczniów do samodzielnego zdobywania wiedzy oraz do odpowiedzialności za planowanie własnego rozwoju naukowego.

II. WYMAGANIA KONKURSU

Konkurs historyczny obejmuje **treści podstawy programowej** kształcenia ogólnego z historii w oparciu o Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 14 lutego 2017 r. w sprawie *podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej* (Dz. U. z 24 lutego 2017 r. poz. 356) **w zakresie rozszerzonym ponad standardowe wymagania szkolne** (w oparciu o wskazane lektury).

Wymagania ogólne:

1. Chronologia historyczna.
 - a) Odróżnianie przeszłości, teraźniejszości i przyszłości.
 - b) Posługiwanie się podstawowymi określeniami czasu historycznego: epoka, okres p.n.e., okres n.e., tysiąclecie, wiek, rok.
 - c) Obliczanie upływu czasu między wydarzeniami historycznymi.
 - d) Umieszczanie procesów, zjawisk i faktów historycznych w czasie oraz porządkowanie ich

i ustalanie związków przyczynowo- skutkowych.

e) Dostrzeganie zmiany w życiu politycznym i społecznym oraz ciągłości w rozwoju kulturowym.

2. Analiza i interpretacja historyczna.

a) Krytyczne analizowanie informacji uzyskanych z różnych źródeł (w tym kartograficznych), próba wyciągania z nich wniosków.

b) Lokalizacja w przestrzeni procesów, zjawisk i faktów historycznych przy wykorzystaniu map i planów w różnych skalach.

c) Rozróżnianie w narracji historycznej warstwy informacyjnej, wyjaśniającej i oceniającej.

d) Objawianie związków przyczynowo- skutkowych, analizowanie zjawisk i procesów historycznych.

e) Dostrzeganie potrzeby poznawania przeszłości dla rozumienia procesów zachodzących we współczesności.

3. Tworzenie narracji historycznej.

a) Konstruowanie ciągów narracyjnych przy wykorzystaniu zdobytych informacji źródłowych.

b) Posługiwanie się pojęciami historycznymi i wyjaśnianie ich znaczenia.

c) Przedstawianie argumentów uzasadniających własne stanowisko w odniesieniu do procesów i postaci historycznych.

d) Tworzenie krótkich i rozszerzonych wypowiedzi pisemnych (m.in. rozprawka).

III. ZAKRES MERYTORYCZNY KONKURSU

Zakres merytoryczny konkursu jest zgodny z wymaganiami szczegółowymi podstawy programowej. Poszczególne treści będą sprawdzane sukcesywnie na kolejnych etapach, zgodnie z poniższym zapisem:

ETAP I (szkolny)

Zadania konkursowe zamknięte [czas na rozwiązanie: 90 minut, maksymalna liczba punktów: 50] będą obejmowały następujące zagadnienia:

- I. Cywilizacje starożytne.
- II. Bizancjum i świat islamu.
- III. Średniowieczna Europa.

- IV. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy.
- V. Polska w okresie wczesnopiastowskim.
- VI. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego.
- VII. Polska w XIV i XV wieku.
- VIII. Wielkie odkrycia geograficzne.
- IX. „Złoty wiek” w Polsce na tle europejskim.
- X. Początki Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
- XI. Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVII wieku.

ETAP II (rejonowy)

Zadania konkursowe zamknięte i otwarte krótkiej odpowiedzi [czas na rozwiązanie: 90 minut, maksymalna liczba punktów: 60] będą obejmowały:

- w 1/3 [20 pkt] treści wymagane na etapie I

- w 2/3 [40 pkt] następujące treści:

- XII. Europa w XVII i XVIII wieku.
- XIII. Rzeczpospolita Obojga Narodów w I połowie XVIII wieku.
- XIV. Powstanie Stanów Zjednoczonych.
- XV. Wielka rewolucja we Francji.
- XVI. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej.
- XVII. Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII wieku.
- XVIII. Epoka napoleońska.
- XIX. Europa po kongresie wiedeńskim.
- XX. Ziemie polskie w latach 1815–1848.
- XXI. Europa w okresie Wiosny Ludów.
- XXII. Powstanie styczniowe.
- XXIII. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku.
- XXIV. Ziemie polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku.

ETAP III (wojewódzki)

Zadania konkursowe zamknięte i otwarte, w tym zadanie otwarte rozszerzonej odpowiedzi, [czas na rozwiązanie: 90 minut, maksymalna liczba punktów: 60] będą obejmowały:

- treści wymagane na etapie I i II (łącznie do uzyskania 15 punktów);

- następujące treści (łącznie do uzyskania 35 punktów):

XXV. I wojna światowa.

XXVI. Sprawa polska w czasie I wojny światowej.

XXVII. Europa i świat po I wojnie światowej.

XXVIII. Odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej.

XXIX. II Rzeczpospolita w latach 1921–1939.

XXX. Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej.

XXXI. Droga do wojny.

XXXII. Wojna obronna Polski we wrześniu 1939 r.

XXXIII. II wojna światowa i jej etapy.

XXXIV. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką.

XXXV. Sprawa polska w czasie II wojny światowej.

XXXVI. Świat po II wojnie światowej.

XXXVII. Początki komunizmu w Polsce.

XXXVIII. Stalinizm w Polsce i jego skutki.

XXXIX. Polska w latach 1957–1981.

XL. Dekada 1981–1989.

Na etapie wojewódzkim w arkuszu znajdzie się również zadanie polegające na napisaniu rozszerzonej wypowiedzi argumentacyjnej (rozprawki) na jeden z dwóch zaproponowanych tematów. Będzie można otrzymać za nie maksymalnie 10 punktów.

Tematy będą dotyczyły różnych epok historycznych oraz różnorodnej problematyki i będą wymagały zajęcia stanowiska wobec zaprezentowanego problemu, a następnie – uargumentowania tego stanowiska z pogłębionym wykorzystaniem faktografii i z uwzględnieniem różnorodnych aspektów.

Kluczową umiejętnością sprawdzaną w tej części arkusza będzie umiejętność tworzenia narracji historycznej z funkcjonalnym wykorzystaniem wiedzy.

Wypowiedź argumentacyjna będzie musiała liczyć minimum 200 słów. W przypadku niespełnienia tego wymagania nie będą przyznawane punkty za część formalną (spójność

i logika wypowiedzi).

Kryteria oceny rozszerzonej wypowiedzi argumentacyjnej:

1. Argumentacja (0-8 p.):

- Wprowadzenie: prezentacja tła historycznego dotyczącego problemu zawartego w temacie (0-1p.)
- Sformułowanie stanowiska adekwatnego do problemu zawartego w temacie. (0-1p.)
- Dwa argumenty na poparcie prezentowanego stanowiska (0-6 p.):
 - Adekwatność danego argumentu wobec prezentowanego stanowiska (0-1p. dla każdego argumentu; w przypadku przyznania 0 p. nie ocenia się funkcjonalności wiedzy historycznej).
 - Funkcjonalnie wykorzystana wiedza historyczna (fakty, postaci, procesy) oraz terminologia (0-2 p. dla każdego argumentu):
 - ✓ 2 p. – wnikliwa analiza, trafnie dobrane przykłady, bogata faktografia, brak błędów rzeczowych;
 - ✓ 1 p. – analiza oparta na uogólnieniach, mało dokładna, w większości wsparta podstawową faktografią i terminologią, czasami niepoparta przykładami lub wnikliwa analiza z jednym błędem rzeczowym;
 - ✓ 0 p. – pozbawione charakteru argumentacyjnego przedstawianie faktów dotyczących wydarzenia historycznego, odtwarzanie wiedzy bez powiązania z argumentem lub w sprzeczności z nim albo wnikliwa analiza z dwoma błędami rzeczowymi, albo podstawowa analiza z błędem rzeczowym.

2. Spójność i logika wypowiedzi (0-2 p.):

2 p. – praca zawiera logicznie powiązane i funkcjonalne części: wprowadzenie, rozwinięcie i podsumowanie; w żadnej części nie występują treści nieistotne w argumentacji, niepowiązane z problemem; zdania w akapitach są połączone logicznie z zastosowaniem właściwych spójników; nie ma skrótów myślowych i luk w argumentacji utrudniających jej rozumienie ani zbędnych powtórzeń tych samych treści.

1 p. – pracy brakuje wprowadzenia lub podsumowania lub któraś z tych części jest niefunkcjonalna albo co najmniej dwukrotnie wystąpiły treści nieistotne w argumentacji, albo co najmniej dwukrotnie zaburzona jest spójność między następującymi po sobie zdaniami, albo co najmniej dwukrotnie pojawiły się skróty myślowe, luki lub powtórzenia treści.

0 p. – wystąpiły dwa typy zaburzenia spójności i logiki opisane w kryteriach na 1 punkt lub praca nie zawiera rozwinięcia.

W przypadku niespełnienia minimum 200 słów nie są przyznawane punkty za spójność i logikę wypowiedzi.

LITERATURA DLA UCZNIĄ

DO ETAPU I (szkolnego):

- Podręczniki historii dopuszczone przez MEN do użytku szkolnego, uwzględniające podstawę programową kształcenia ogólnego w szkole podstawowej.

DO ETAPU II (rejonowego) dodatkowo:

- Sienkiewicz W., Olczak E. (red.), Historia Polski. Atlas ilustrowany, Warszawa, Demart 2018 (ISBN: 978-83-7427-737-2), do s. 195.

DO ETAPU III (wojewódzkiego) dodatkowo:

- Sienkiewicz W., Olczak E. (red.), Historia Polski. Atlas ilustrowany, Warszawa, Demart 2018 (ISBN: 978-83-7427-737-2), ss. 196-369.
- Davies N., *Europa. Rozprawa historyka z historią*, Kraków, Znak, 1998 (lub późniejsze) (rozdziały XI-XII: *Tenebrae, Divisa et indivisa*).

V. INFORMACJE DOTYCZĄCE WARUNKÓW KONKURSU

1. Uczestnicy każdego etapu konkursu powinni dysponować przyborami do pisania – długopis czarno lub niebiesko piszący.
2. W czasie trwania konkursu zabrania się wnoszenia na salę urządzeń elektronicznych.